

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.1.9.2024.120-138>
УДК 7(438):355.422(477)

Руслана Миколаївна ШЕРЕТЮК,
доктор історичних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Рівне, Україна,
e-mail: sheretyuk.r@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6278-0132

ХУДОЖНЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НОВІТНЬОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОЛЬСЬКОГО СТРИТ-АРТУ

Анотація. У статті міститься результат збору, систематизації та аналізу творів польського вуличного мистецтва на підтримку України, а також його художнього інструментарію в осмисленні й інтерпретації подій новітньої російсько-української війни. Методологія дослідження спирається на візуальний аналіз низки робіт польського стріт-арту, аналітичний і мистецтвознавчий методи, а також системний підхід. Розвідка є однією з перших у вітчизняному мистецтвознавстві спроб узагальнення напрацювань художньої спільноти Польщі на підтримку України. З'ясовано, що представники польського стріт-арту оперативно продемонстрували виразну солідарність із Україною у її військовому протистоянні з російською окупаційною армією. Уже в перші дні повномасштабного російського вторгнення у просторі багатьох польських міст з'явилися антивоєнні мурали і графіті, створені місцевими художниками з їх внутрішньої потреби у такий спосіб оприлюднити «жест солідарності» з Україною. Акцентовано, що ці витвори польського стріт-арту є публічною декларацією доброзичливості, чуйності,

щирості, сердечності польського народу, його співчуття стражданням українців, спричинених російською військовою агресією. Наголошено, що художня візуалізація новітньої російсько-української війни в роботах польського стріт-арту реалізується з використанням широкої палітри художніх засобів, зокрема метафори. Виявлено, що низка творів польського вуличного великоформатного живопису тяжіє до гіперболізації – стилістичного прийому перебільшення, який використовується їхніми авторами задля посилення виразності змісту й емоційного впливу на глядача. Показано, що антивоєнне вуличне мистецтво Польщі містить глибокий художньо-образний контент, сповнений символами. Підсумовано, що твори польських художників вуличного мистецтва на підтримку України – це культурно-мистецькі маніфестації не тільки засудження, але й протидії російській експансії, візуальні наративи єдності й солідарності українського і польського народів за умов російсько-української війни.

Ключові слова: російсько-українська війна, мистецтво спротиву, польський стріт-арт, мурал, графіті, метафора, гіперболізація, символ.

Вступ. Стріт-арт або вуличне мистецтво – сучасний напрям образотворчого мистецтва, тісно пов'язаний із урбанізованим простором. Його представники (урбан-майстри) трансформують міське середовище у своєрідні картинні галереї і виставкові зали, створюючи модерні зразки вуличного мистецтва різних видів, стилів і технік, як графіті, стікер-арт, трафарет, спрей-арт, вулична інсталяція, 3D-графіті, в'язане графіті, світлове мистецтво тощо. Ще одним різновидом стріт-арту є мурал – великоформатний настінний живопис, який іноді називають новітньою фрескою.

За обмежений відтинок часу стріт-арт стрімко еволюціонував: від хаотичних розписів парканів і дивних графіті 1960-х рр. до грандіозних філософських муралів 2020-х рр., від символічності знаків, сутність яких інтерпретували лише представники певних молодіжних субкультур, до візуалізації проблематики важливого суспільного значення, зрештою, від маргінального явища середини ХХ ст. – до феномену мистецтва початку ХХІ ст. [1, с. 26-27].

Постановка проблеми. Нині стріт-арт – це публічна платформа художньої репрезентації значимих ідей, потужний і дієвий інструмент актуалізації й візуального висловлювання злободенних проблем суспільства – соціальних, філософсько-світоглядних, екзистенційних. До останніх належить і питання війни і миру, яке з 24 лютого 2022 р. для всього цивілізованого світу перемістилося з площини умоспоглядальних рефлексій у практичний вимір. Прикладом цього став польський стріт-арт, плеяда репрезентантів якого проявила виразну солідарність із Україною у її військовому протистоянні з російським агресором.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній українській історіографії питання осмислення творчого доробку митців польського стріт-арту на підтримку України досі не стало предметом комплексних наукових студій. Один із сегментів його проблемного поля опрацьовано в розвідці Ольги Денисюк [2]. Значний фактологічний матеріал, що уможливило реалізацію дослідницького задуму, міститься в публікаціях низки польських авторів, зокрема Адама Зиса [17], Анни Карчевської [6-7], Томаша Кобилянського [8], Мартини Конечек [9], Даріуша Піотровіча [11], Дениса Савченка [13], Олівії Трояновської [14], Лукаша Червінського [4], Каміла Яблчинського [5] й ін. Отже, відсутність у вітчизняній

гуманітаристиці окремого дослідження, присвяченого творчості представників польського вуличного мистецтва на підтримку України, спонукала авторку докладніше розглянути вказану проблему.

Мета статті полягає в осмисленні візуалізації польським стріт-артом новітньої російсько-української війни, зокрема його художнього інструментарію.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабна російська агресія проти України стала фокусною темою на багатьох світових майданчиках, зокрема й мистецьких. Міжнародний сектор креативних індустрій оперативно приєднався до безстрокової акції спротиву цій війні через різноманітні культурно-мистецькі практики. Яскравим прикладом міжнародного світоглядного опору російському вторгненню в Україну, своєрідним способом протистояння йому став польський стріт-арт.

Уже 28 лютого 2022 р. на вулиці Гетьманській у Познані з'явився мурал «Putin Voldemort» / «Путін Воланде-Морт», автором якого став місцевий художник під псевдонімом Kawu. Стінопис польського митця став «жестом солідарності з Україною» [12]. На ньому очільник Кремля зображений в образі Лорда Воланде-Морта, персонажа серії книг британської письменниці Джоан Роулінг про Гаррі Поттера. Як пригадує митець, «Ідея виникла абсолютно випадково, я – великий фанат Гаррі Поттера і, дивлячись по телевізору на те, що відбувається по той бік нашого кордону, вирішив, що Володимир Путін – це такий собі Воланде-Меморт, який коїть жорстокі злочини і найбільше хотів би завоювати весь світ» [10].

Ті, хто читав книги або дивився фільми з серії про юного чарівника, добре знають, що Воланде-Морт або Темний Лорд – це могутній чаклун, лиходій, який тероризує мешканців вигаданого світу. Він – утілення чистого й абсолютного зла. Автор стінопису таким чином проводить

паралелі між всевладним магом зі світу фентезі і російським диктатором, для котрого вони більш, ніж очевидні. Саме тому вуличний майстер зображає Волан-де-Морта з обличчям Володимира Путіна. За ним, на дальньому плані, зображено український прапор і язики полум'я, що його огортають, – художня алюзія автора на військове вторгнення Росії в Україну. Свою роботу митець супроводив коротким написом – гаслом #nowar (#нівійні) [6].

Оприлюднення світлин цього вуличного витвору викликало жваве обговорення у соціальних мережах. Виявилось, що далеко не всі були в захваті від зображення Путіна на ньому. За словами Kawu, «Дехто звинувачує мене в тому, що я не повинен був вшановувати пам'ять злочинця. Однак я хотів би, щоб усі знали, що це не було моєю метою. Я хотів показати зло, яке чинить ця людина. Мурал жодним чином не схвалює його поведінку. Я думаю, що посилення на Волан-де-Морта, все ж, зрозумілі більшості людей» [14].

«Я хотів, щоб цей мурал заінтригував людей і водночас мобілізував їх на підтримку збору коштів для українців», – розповідає Kawu. «Я розмістив його у своїх соціальних мережах разом з інформацією про Польський центр міжнародної допомоги» [14]. Отже, створюючи мурал, автор не лише художньо візуалізував свою незгоду з діями російського агресора в Україні, але й сприяв підтримці благодійних організацій, які займаються гуманітарною допомогою біженцям з України.

А вже на початку березня 2022 р. Kawu презентував новий стінопис – цього разу із зображенням Президента України Володимира Зеленського в образі... Гаррі Поттера, головного героя серії книг Джоан Роулінг, який перемагає зло в особі темного чарівника Лорда Волан-де-Морта та його поплічників [7]. Він з'явився на місці муралу із зображенням Володимира Путіна в образі Лорда Волан-де-

Морта, який зафарбували кілька днів тому. У ньому Зеленський – Поттер зображений поруч із видатними історичними пам'ятками Києва – Софійським собором і пам'ятником Богдану Хмельницькому. На його лобі замість традиційного шраму у вигляді блискавки зображена літера «Z», яка є символом російської окупаційної армії. На задньому плані стінопису видніються будівлі Києва, а також прапор України з написом «Free Ukraine» / «Вільна Україна» [8].

У березні 2022 р. як реакція на російське вторгнення в Україну на вулиці Пулавській у Варшаві з'явилося відразу 26 муралів. У такий спосіб місцеві вуличні художники продемонстрували «жест солідарності і підтримки України, яка бореться» [16].

Варшавські стінописи візуально засвідчили солідарність більшості поляків з Україною в її збройному протистоянні з російським ворогом. Водночас вони стали виявом сердечної підтримки ними українців у важкий для них час випробувань. «Серця поляків б'ються для України», «Україна може розраховувати на допомогу» – це провідні ідеї муралів на вулиці Пулавській у Варшаві.

Один із них зображає 53-літню Олену Курило, світлина якої облетіла весь світ у перші дні повномасштабної російсько-української війни. Тоді закритавлене й перебинтоване обличчя цієї українки стало одним із зловісних символів рашистського вторгнення в Україну [16].

Низка вуличних композицій «хапає за серце» пересічних мешканців польської столиці, оскільки змальовує жахливу руйнацію, яку нині переживає Україна. Так, в одній із них на першому плані зображено згорьованого чоловіка в одязі синьо-жовтих кольорів, а за ним – палаюче місто, на яке падають бомби [16]. В іншому стінописі, що вражає уяву глядачів, композиційним

центром є вибух атомної бомби, внаслідок чого всебіч розлітаються уламки будівель. «Від цього вибуху холоне кров і волосся стає дибки» – так емоційно відгукнувся на цей мурал один із містян [16]. Потужний вплив на перехожих здійснює й графіті, у якому автор створив стилізований синьо-жовтий напис слова «ВОЛЯ» українською мовою. З його літер патьоками стікає червона фарба, що імітує кров. Задля більшого художнього ефекту, митець «забризкав кров'ю» не лише графічне зображення, а й тротуар під ним. Саме цей прийом, що дозволив витвору вуличного мистецтва вийти за межі відведеного йому простору, справляє неабияке враження на перехожих [16].

«STOP THE WAR», «NO WAR» – ці гасла є лейтмотивом багатьох живописних зображень на пулавському мурі у Варшаві. Вони – своєрідна мантра всього цивілізованого світу з першого дня війни в Україні [16].

Ще один напис, що постійно повторюється у стінописах на вулиці Пулавській у Варшаві, це – «FUCK PUTIN» [16]. Він є однозначним і безапеляційним посилом на адресу російського диктатора, що нині не потребує перекладу. За словами польського видання «Super Express», «FUCK PUTIN» – це «два короткі слова, щоб висловити свій спротив й огиду до того, що відбувається на нашому східному кордоні» [16]. Один із муралів з відповідним написом містить і зображення Путіна; він тримає в руках пістолет і скоює самогубство – так автор візуалізує один зі способів закінчення цієї жахливої війни [16].

У березні 2022 р. за ініціативи й авторства варшавської дизайнерської групи «Good Looking Studio» на вулицях міста з'явилися три мінімалістичні мурали. Вони – своєрідний маніфест підтримки польськими митцями України у нинішній війні з російським агресором [3]. Інтерактивна синьо-жовта візуальна мова стінописів мала

на меті «безпосередньо на вулицях» підтримувати українських біженців у Польщі. Так, мурал на вулиці Паркінговій містить гасло «Pokoј dla Ukrainy» / «Мир Україні», на вулиці Смольній увагу пішоходів привертає англomовний напис «Stop war in Ukraine!» / «Зупиніть війну в Україні!», а на Рондо ООН (алея Іоанна Павла II, 18 у Варшаві) – красномовний синьо-жовтий знак «Пацифік» – міжнародний символ миру, роззброєння й антивоєнного руху.

Ідейне підґрунтя мінімалістичних муралів, створених у Варшаві дизайнерською студією «Good Looking Studio», спирається на міркування її генерального директора Пьотра Рушковського. «Інформація, зображення та записи, що надходять з України, жахливі. Ми всі були вражені цією ситуацією і відчуваємо, що відзначаємо печальне повернення до сумнозвісної історії ХХ століття. Ми вирішили висловити свою підтримку, надіславши повідомлення у найбільш органічний для нас спосіб, а саме за допомогою потужного візуального послання на вулицях Варшави. Ми також плануємо інші заходи, щоб підтримати тих, хто цього потребує, але найважливіше для нас – висловитися на тему, до якої не можна залишатися байдужими. Ми хочемо, щоб народ України знав, що ми щиро підтримуємо його перед обличчям російського вторгнення і сподіваємося, що він перемаже у війні за свою національну ідентичність. Мир – це благо, яке належить кожній людині, і ми сподіваємося, що він швидко повернеться і в Україну. Ми говоримо «ні» війні та смерті невинних людей», – каже він [15].

28 березня 2022 р. у польському інформаційно-аналітичному часописі «Варшава. Наше місто» йшлося: «Вторгнення Росії в Україну триває. Польща вже прийняла понад 2 мільйони біженців з-за східного кордону, і понад 300 000 з них перетнули кордон або залишилися у Варшаві.

Українці живуть у Варшаві вже багато років, але зараз, через ситуацію, що склалася, їхня кількість зросла в геометричній прогресії. Деякі з них уже працюють, інші тільки шукають роботу, дім, нове життя – хоча б тимчасове. Вони відчувають підтримку поляків не тільки в матеріальному плані, коли перетинають кордон, отримуючи допомогу, або в містах, отримуючи пільги і номери PESEL, але також й у психологічному і символічному плані» [5]. Такою підтримкою є, зокрема, вуличні стінописи. Один з її виявів – великий банер з українським прапором й антипутінським посланням, який розмістили на розі Краківської алеї та вулиці Комітету Оборони Робітників у Варшаві. Банер натякає російському президенту, що його час вичерпано і він повинен піти геть. На ньому також написано польською «Слава Україні!».

Мистецькою ініціативою проти війни в Україні та «символом боротьби за свободу» став мурал Анджея Понговського «Panna Wolna» / «Пані Вільна», створений у квітні 2022 р. на основі однойменного постеру художника. Цей стінопис площею 130 квадратних метрів знаходиться у Варшаві на вулиці Радзимінської, 140. На ньому зображено профільний портрет жінки, обличчя й волосся якої «виконані» в синьо-жовтих кольорах українського прапора. Вони прикрашені польовими квітами, над якими ширяє голуб миру. За словами автора муралу, «Вигляд матерів, які тікають з України зі своїми дітьми, викликав у мене надзвичайні емоції. Я створив «Пані Вільну» за один день. Я свідомо не назвав роботу «Пані Україна». Я хотів дати їй ширший, позачасовий контекст. Це символ свободи. Надія на те, що ця безглузда війна скоро закінчиться і українці будуть вільні у своїй країні» [9].

Багатьох людей вражає витвір стріт-арту «STOP WAR» на вулиці Слюсарській у Кракові. Художник на прізвище Pięksa тут зобразив дівчину у вінку з синьо-

жовтих квітів. Квіти, однак, створюють враження стікаючої крові. Сам Pieksa в Instagram дуже емоційно висловився про свою роботу: «Все, що я можу сказати зараз, це те, що я розлючений, наляканий і сумний водночас. Розлючений політикою. Жах від того, як швидко і драматично можуть змінюватися життя людей. Сумно від того, що всі невинні люди України змушені страждати через цю непотрібну і безглузду війну. Хочу закликати всіх підтримати і допомогти, чим можете. Будь сильною, Україно!» [13].

З болем переживає війну в Україні краківський художник Миколай Рейс. Рефлексією на неї став один із його муралів, що отримав симптоматичну назву «Wojna w Ukrainie» / «Війна в Україні». Це понад чотириметрове завдовжки та півтораметрове заввишки живописне зображення у серпні 2022 р. з'явилося на поверхні муру на розі вулиць Ейзенберга і Грюнвальдської у Кракові.

Мурал Миколая Рейса – своєрідне бачення художником пекла війни в Україні, його емоційні переживання, оприлюднені у творчому проєкті. У центрі композиції знаходяться величезні очі, які ніби спостерігають за тим, що відбувається нині в Україні. Вони мають синьо-жовті зіниці, в яких відблискують біло-червоні плями – художня алюзія на кольори державних прапорів України і Польщі. Знаковими є й дві постаті на краях муралу, які, за висловлюванням автора, «є добрими духами та символами спільності культур». Це підкреслюється декором їхнього вбрання, що поєднує орнаментальні мотиви з українського та польського народного мистецтва. Ці постаті є ніби посланцями з України, котрі летять у різні куточки світу, аби розповісти про страшну війну. Крім того, у муралі є інші прикметні зображення – оливкові гілки, що тут виступають уособленням спокою й миру, а також соняшники – символи відродження України. Зрештою, центральним символічним акцентом муралу є лелека в

синьо-жовтих барвах, що летить над зруйнованими військово-міськими спорудами. Але, як слушно зауважує Ольга Денисюк, «лелеки завжди повертаються додому, тому Миколай Рейс упевнений, що українці, як і лелеки, також повернуться до своїх домівок після завершення війни» [2, с. 118].

У Щецині вуличний художник Мацей Юркевич («Креда») зробив черговий «жест солідарності» з Україною. Він створив мурал на одному з прольотів шляхопроводу, розташованого поруч із трамвайним маршрутом. У цьому монументальному витворі польського митця зображений синьо-жовтий квітучий соняшник – символ Сонця і сонячної енергії, сили, життя, добробуту. Для українців ця сонячна квітка асоціюється з Батьківщиною-Україною, водночас є символом родючості й процвітання, а також оберегом. Думається, саме в цьому контексті польський художник відтворив соняшник у своєму муралі, а саме як один із образів України. Доповнює малюнок лаконічний напис «NO WAR» / «НІ ВІЙНИ» [17].

За кілька днів тут з'явився ще один великоформатний твір, що візуально засвідчує солідарність з Україною та засуджує російську агресію на східному кордоні Польщі. У муралі вуличного митця з Щецина Адама Шевчика зображено дві чоловічі фігури в кольорах України та Польщі, які разом «прибирають» «російське сміття». Власне, до цього закликає напис, уміщений на ньому: «Let's clean up together» / «Прибираймо разом». Як твердить художник, ця робота створювалася з метою викликати відповідні емоції та роздуми у глядачів: «Ідея цього муралу з'явилася раптово, і я не готував жодного проекту заздалегідь. Мені взагалі подобається гра слів, двозначність і недомовленості, які змушують глядача замислитися: «А в чому сенс?». Я вважаю, що «мистецтво» в широкому сенсі повинне викликати у людей надзвичайні

емоції», – розповідає автор цього стінопису. За його словами, «Я знаю кількох громадян України, які є серед моїх близьких чи далеких знайомих. Коли я малював, зустрічав інших, котрі, проходячи повз, плескали мене по плечу і дякували за мою роботу. Я радий, що маленьким жестом можу підняти цим людям настрій або підтримати їх у ці важкі часи», – підсумовує автор [4].

Мурали, присвячені війні в Україні, з'явилися по всій Польщі. Не лише у великих містах, але й маленьких містечках, такому, наприклад, як Губін Любуського воєводства у західній частині Польщі з населенням близько 17 тисяч мешканців. У березні 2022 р. на міському мурі вулиці Грюнвальдської у Губіні з'явився величезний малюнок «Free Ukraine» / «Вільна Україна», адресований вимушеним переселенцям з України. «Я хотів, щоб ця робота звучала як символ надії, змушувала нас до роздумів, а також засвідчувала солідарність з українцями, які живуть у нашому місті», – сказав автор стінопису Давід Садковський в інтерв'ю «Газеті Любуській» [11].

Зворушливим твором польського вуличного мистецтва на підтримку України є мурал Ярослава Чижя, що знаходиться на вулиці Варшавській у місті Вжесня неподалік Познані. Автор присвятив стінопис українським дітям, які були вимушені рятуватися втечею від російських бомб і ракет через західний кордон держави. Він містить чуттєвий напис англійською та польською мовами «Не плач за своїми дітьми, Україно. Ми повернемося!» [13].

В Острові Великопольському на замовлення міської адміністрації Конрад Мошинський створив мурал, що знаходиться на вулиці Броварній. Лаконізм художніх засобів, зокрема мінімалізм і графічність живописного зображення, а також обмеження його колористики синьо-жовтими барвами українського прапора, робить цей витвір вуличного мистецтва гранично цілісним і ємким. Сюжетно-

композиційним центром монументального зображення є око, зіниця якого – міжнародний символ миру – знак «Пацифік». З кутика змальованого в муралі ока сповзає сльоза з атрибутикою гербу України (тризуба). Увінчує стінопис вислів одного з найвидатніших пацифістів ХХ ст. Махатми Ганді: «Немає шляху до миру. Мир – це шлях» [13].

Висновки. З початком повномасштабної російсько-української війни діяльність художньої спільноти Польщі перетворилася на своєрідну творчо-мистецьку передову на підтримку України. Так, вагомі напрацювання, що відображають солідарність польських митців з Україною у складний для неї період історії, репрезентує царина вуличного мистецтва. Вже в перші дні після російського вторгнення у просторі багатьох польських міст, зокрема Варшави, Кракова, Познані, Щецина, з'явилася низка антивоєнних муралів і графіті, створених місцевими художниками з їх внутрішньої потреби здійснити «жест солідарності» з Україною. Ці твори польського стріт-арту є публічною декларацією доброзичливості, чуйності, щирості, сердечності польського народу, його співчуття стражданням українців, спричинених російською військовою агресією.

Художня візуалізація новітньої російсько-української війни в роботах польського стріт-арту реалізується з використанням широкої палітри художніх засобів. Одним із них є метафора – перенесення ознак одного предмета чи явища на інший на основі їхньої схожості. Яскравим прикладом цього є мурал познанського урбан-майстра під псевдонімом Kawu «Putin Voldemort» / «Путін Волан-де-Морт», де автор проводить паралелі між могутнім лиходієм зі світу фентезі Лордом Волан-де-Мортом і російським диктатором Володимиром Путіним. Низка творів польського вуличного великоформатного

живопису тяжіє до гіперболізації – стилістичного прийому перебільшення, що використовується їхніми авторами задля посилення виразності змісту й емоційного впливу. Вияви цього прослідковуються, зокрема, в одному з графіті на вулиці Пулавській у Варшаві, в якому, задля досягнення більшого художнього ефекту, митець «забризкав кров'ю» не лише напис українською «ВОЛЯ», а й тротуар під ним. Антивоєнному вуличному мистецтву Польщі притаманне й різнопланове художньо-образне смислове наповнення його лейтмотиву. Так, універсальним символом боротьби за свободу став мурал Анджея Понговського «Panna Wolna» / «Пані Вільна», створений у квітні 2022 р. у Варшаві на основі однойменного постеру художника. Адекватний сьогочасним українським реаліям образ-переживання міститься також у муралі «Війна в Україні» краківського художника Міколая Рейса.

Отже, твори польських художників вуличного мистецтва на підтримку України – це культурно-мистецькі маніфестації не тільки засудження, а й протидії російській агресії, візуальні наративи єдності й солідарності українського та польського народів за умов російсько-української війни.

Список використаної літератури:

1. Васюріна А., Клімова А. Стріт-арт як соціально-естетичний феномен урбанізованого простору. Світогляд – Філософія – Релігія. 2018. Вип. 13. Сс. 26-31.
2. Денисюк О. Війна в Україні очима польського художника Міколая Рейса. Образотворче мистецтво. 2022. № 3-4. С.с 117-119.
3. Artyści solidarni z Ukrainą.
URL: <http://surl.li/ogzdjv>

4. Czerwiński Ł. Pod Trasą Zamkową pojawił się kolejny antywojenny mural [GALERIA]. URL: <http://surl.li/vlrhba>
5. Jabłczyński K. Warszawa wspiera Ukrainę. Symbole poparcia dla niepodległej Ukrainy walczącej z okupantem. Powstają spontanicznie w całym mieście. URL: <http://surl.li/saqols>
6. Karczewska A. «Voldemort Putin» przy ul. Hetmańskiej. URL: <http://surl.li/wtwvkh>
7. Karczewska A. Zełenski jako... Harry Potter. Nowy mural przy ul. Hetmańskiej. URL: <http://surl.li/wqygmC>
8. Kobyłański T. Zło zniknęło z poznańskiego muralu! Wołodimir Zełenski zastąpił Putina. URL: <http://surl.li/lzejin>
9. Konieczek M. Nowy mural na Targówku. To artystyczny projekt przeciwko wojnie w Ukrainie i “symbol walki o wolność”. URL: <http://surl.li/kjzeug>
10. Nowy mural antywojenny w Poznaniu. URL: <http://surl.li/sqtabo>
11. Piotrowicz D. Mural dla Ukrainy przy Grunwaldzkiej w Gubinie. URL: <http://surl.li/yexilc>
12. Putin Voldemort: Nowy mural powstał w Poznaniu. To gest solidarności z Ukrainą. Zobacz zdjęcia. URL: <http://surl.li/rwiezc>
13. Savczenko D. Top 5 polskich murali i street artów poświęconych Ukrainie. URL: <http://surl.li/xvigvq>
14. Trojanowska O. Na poznańskiej Wildzie powstał mural Voldemorta z twarzą Putina. «Wpłacajcie pieniądze na pomoc Ukrainie». URL: <http://surl.li/hvfwkn>
15. Trzy nowe murale w Warszawie. Artyści wyrazili wsparcie dla Ukrainy. URL: <http://surl.li/ipzhcs>
16. Wojna na Ukrainie. W Warszawie powstały niezwykle murale [ZDJĘCIA]. URL: <http://surl.li/czauzq>

17. Zys A. Murale dla Ukrainy. Kolejny gest solidarności powstał w Szczecinie. URL: <http://surl.li/geqfwb>

Ruslana Mykolaivna SHERETIUK,
Doctor of History, Professor,
Rivne State Humanities University,
Rivne, Ukraine,
e-mail: sheretyuk.r@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6278-0132

**ARTISTIC VISUALIZATION OF THE NEW RUSSIAN-
UKRAINIAN WAR THROUGH THE PRISM OF
POLISH STREET ART**

Abstract. The article contains the result of collection, systematization and analysis of Polish street art works in support of Ukraine, and also its tools in understanding and interpreting the events of the latest Russian-Ukrainian war. The methodology of research is based on visual analysis of a number of works of Polish street art, analytical and art historical methods, as well as a systematic approach. Scientific novelty of investigation lies in the fact, that it is one of the first attempts in domestic art history, to generalize the works of the artistic community of Poland in support of Ukraine. It was found, that representatives of the Polish street art effectively demonstrated expressive solidarity with Ukraine in its military confrontation with Russian army of occupation. From the first days of a full-scale Russian invasion, many anti-war murals and graffiti have appeared in Polish cities, created by local artists, because of their inner need to publicize in such way a “gesture of solidarity” with Ukraine. It is emphasized, that these works of Polish street art are public declaration of goodwill, sensitivity, sincerity, cordiality of Polish people, sympathy for the suffering of the

Ukrainians, caused by Russian military aggression. It is emphasized, that artistic visualization of the latest Russian-Ukrainian war in works of Polish street art is implemented by using a wide palette of artistic tools, in particular metaphors. It was found, that a number of works of Polish street large-format painting is closed to hyperbolization – stylistic method of overstatement, which is used by their artists to increase expressiveness of the content and emotional impact on the viewer. It is shown, that the anti-war street art of Poland contains a deep artistic and figurative content, which is full of symbols. It is summarized, that the works of Polish street art artists in support of Ukraine -are cultural artistic manifestations not only of condemnation, but also of opposition to Russian expansion, visual narratives of unity and solidarity of Ukrainian and Polish people under the conditions of Russian-Ukrainian war.

Key words: Russian-Ukrainian war, art of resistance, Polish street art, mural, graffiti, metaphor, hyperbolization, symbol.

References:

1. Vasiurina, A., Klimova, A. (2018). Strit-art yak sotsialno-estetychnyi fenomen urbanizovanoho prostoru [Street art as a social and aesthetic phenomenon of urbanised space]. *Worldview – Philosophy – Religion*. 13, 26-31 [In Ukrainian].
2. Denysiuk, O. (2022). Viina v Ukraini ochyma polskoho khudozhnyka Mikolaia Reisa [War in Ukraine through the eyes of Polish artist Mikołaj Reis]. *Obrazotvorche mystetstvo*. 3-4, 117-119 [In Ukrainian].
3. Artyści solidarni z Ukrainą [Artists stand in solidarity with Ukraine]. Available at: <http://surl.li/sygsrc> [In Polish].
4. Czerwiński, Ł. (2022). Pod Trasą Zamkową pojawił się kolejny antywojenny mural [GALERIA] [Another anti-war mural has appeared under the Castle Route [GALLERY]]. Available at: <http://surl.li/binehf> [in Polish].

5. Jabłczyński, K. (2022). Warszawa wspiera Ukrainę. Symbole poparcia dla niepodległej Ukrainy walczącej z okupantem. Powstają spontanicznie w całym mieście [Warsaw supports Ukraine. Symbols of support for an independent Ukraine fighting the occupation. They arise spontaneously throughout the city]. Available at: <http://surl.li/lbequm> [in Polish].
6. Karczewska, A. (2022). “Voldemort Putin” przy ul. Hetmańskiej [“Voldemort Putin” on Hetmanska Street]. Available at: <http://surl.li/okqwsf> [in Polish].
7. Karczewska, A. (2022). Zełenski jako... Harry Potter. Nowy mural przy ul. Hetmańskiej [Zelenski as... Harry Potter. New mural on Hetmanska Street]. Available at: <http://surl.li/pktpx> [in Polish].
8. Kobyłański, T. (2022). Zło zniknęło z poznańskiego muralu! Wołodymyr Zełenski zastąpił Putina [Evil has disappeared from a Poznan mural! Volodymyr Zelenski replaced Putin]. Available at: <http://surl.li/agxsct> [in Polish].
9. Konieczek, M. (2022). Nowy mural na Targówku. To artystyczny projekt przeciwko wojnie w Ukrainie i symbol walki o wolność [New mural in Targówek. It is an “artistic project against the war in Ukraine and a symbol of the fight for freedom”]. Available at: <http://surl.li/ichqqk> [in Polish].
10. Nowy mural antywojenny w Poznaniu [New anti-war mural in Poznan]. Available at: <http://surl.li/hhncan> [in Polish].
11. Piotrowicz, D. (2022). Mural dla Ukrainy przy Grunwaldzkiej w Gubinie [Mural for Ukraine at Grunwaldzka Street in Gubin]. Available at: <http://surl.li/hdbyir> [in Polish].
12. Putin Voldemort: Nowy mural powstał w Poznaniu. To gest solidarności z Ukrainą. Zobacz zdjęcia [Putin Voldemort: A new mural was created in Poznan. It's a gesture of solidarity with Ukraine. See photos]. Available at: <http://surl.li/yiljvs> [in Polish].

13. Savczenko, D. (2022). Top 5 polskich murali i street artów poświęconych Ukrainie [Top 5 Polish murals and street art dedicated to Ukraine]. Available at: <http://surl.li/bpqpwz> [in Polish].
14. Trojanowska, O. (2022). Na poznańskiej Wildzie powstał mural Voldemorta z twarzą Putina. “Wpłacajcie pieniądze na pomoc Ukrainie” [A mural of Voldemort with Putin's face was created in Poznań's Wilda district. “Donate money to help Ukraine”]. Available at: <http://surl.li/jysjak> [in Polish].
15. Trzy nowe murale w Warszawie. Artyści wyrazili wsparcie dla Ukrainy [Three new murals in Warsaw. The artists expressed support for Ukraine]. Available at: <http://surl.li/ipzhcs> [in Polish].
16. Wojna na Ukrainie. W Warszawie powstały niezwykle murale [ZDJĘCIA] [War in Ukraine. Extraordinary murals were created in Warsaw [PHOTOS]]. Available at: <http://surl.li/hdkiko> [in Polish].
17. Zys, A. (2022). Murale dla Ukrainy. Kolejny gest solidarności powstał w Szczecinie [Murals for Ukraine. Another gesture of solidarity was created in Szczecin]. Available at: <http://surl.li/muuaox> [in Polish].